

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมหาสารคาม

Factors Related to Unwanted Pregnancy Prevention of Teenage in Maha Sarakham Municipality

Received: Aug. 17,2020

Accepted: July 26,2021

Published: Aug. 2,2021

รัชชานันท์ ศรีสุภักดิ์¹, ประภากร ศรีสว่างวงศ์¹, ภรรยา จันทศิลป์²

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ³วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

Rutchanun Srisupak¹ Prapakorn Srisawangwong¹ Bhanwasa Jantasin²

¹ Rajabhat Maha Sarakham University, ²Srimahasarakham Nursing College

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่าง คือวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี จำนวน 425 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 ถึงเดือนเมษายน 2563 วิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่มีภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 (S.D=0.54) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรู้ (p-value = 0.02) เจตคติ (p-value = 0.01) สื่อและสังคม (p-value = 0.01) ดังนั้นการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น จึงควรพัฒนาระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตที่มีคุณภาพและมีระบบการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมรวมทั้งส่งเสริมบทบาทครอบครัวและชุมชนในการสร้างสัมพันธภาพและสื่อสารด้านสุขภาพทางเพศของวัยรุ่น

คำสำคัญ: วัยรุ่น, การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์, การป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

Corresponding author: รัชชานันท์ ศรีสุภักดิ์, E-mail: rutchanun@hotmail.com

Original article

Received: Aug. 17,2020

Accepted: July 26,2021

Published: Aug. 2,2021

Abstract

The purpose of this research survey was (1) to study the prevention of unwanted pregnancies among teenagers; and (2) to study factors associated with the prevention of unwanted pregnancies among teenagers in Muang district, Maha Sarakham province. Our sample consisted of 425 teenagers who were between 15 to 19 years old. The research instrument used in this study was a questionnaire. The study was conducted from November 2019 to April 2020. We calculated descriptive statistics, including percentage, average, standard deviation, minimum, and maximum. We also computed inferential statistics, such as Pearson's correlation.

The average number of the unwanted pregnancies prevention among teenagers was 2.40 (S.D. = 0.54). The factors with statistically significant associations with the prevention of unwanted pregnancies among teenagers were knowledge (p-value = 0.02), attitude (p-value = 0.01), and media and society (p-value = 0.01). Therefore, to prevent unwanted pregnancy among teenagers, an education system that promotes comprehensive sexuality education and quality life skills should be developed. Moreover, education systems should provide appropriate care and support systems, as well as promote the role of family and community in building relationships and educating teenagers about their sexual well-being.

Keywords: Teenager, Unwanted pregnancies, Unwanted pregnancies prevention

Corresponding author: Rutchanun Srisupak, E-mail: rutchanun@hotmail.com

บทนำ

วัยรุ่นเป็นวัยที่การดำเนินชีวิตทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคมมีความต้องการมีเพศสัมพันธ์ตามธรรมชาติของร่างกายเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันซึ่งมีลักษณะการเปิดกว้างทางสังคมทำให้สามารถมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างอิสระมากขึ้น ทำให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น มีสาเหตุมาจากสังคมไทยเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้โดยไม่ผ่านการกลั่นกรอง เช่น เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ วัฒนธรรมของชาติตะวันตกมองว่าเป็นสิ่งปกติตามธรรมชาติ เด็กวัยรุ่นที่ไม่มีประสบการณ์ทางเพศ สังคมมองว่าเป็นผู้ที่ล้าหลังถูกสังคมวัยรุ่นไม่ยอมรับ ประกอบกับสื่อทางเพศต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ วิดีโอ รวมทั้งสถาบันบันเทิงต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งกระตุ้นให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาจากการมีเพศสัมพันธ์ เช่น โรคติดต่อทางเพศ การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาสาธารณสุขทั่วโลก จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลกได้กำหนดค่ามาตรฐานการเฝ้าระวังการมีบุตรก่อนวัยอันควร ไม่เกินร้อยละ 10 ข้อมูลการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของสำนักงานอนามัยการเจริญพันธุ์ พบว่าประเทศไทยในปี พ.ศ. 2560-2562 มีอัตราการคลอดของหญิงวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี 51.1 ต่อ 1000 คน เท่ากับ 39.6, 35.0 และ 31.3 ตามลำดับ (Bureau of Reproductive Health, Department of Health, 2019)

จังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดที่มีสถาบันการศึกษาจำนวนมาก และได้ชื่อว่าเป็น ดักสิลานคร เมืองแห่งการศึกษา ประชากรที่เป็นกลุ่มวัยที่กำลังศึกษาจึงมีปริมาณมาก ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของบริบทต่างๆทั้งทางด้านสังคม และเศรษฐกิจของจังหวัด มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาหลายด้านโดยเฉพาะด้านสุขภาพ ปัจจุบันปัญหาของวัยรุ่นเป็นปัญหาที่มีมากมาย โดยเฉพาะปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ที่เกิดความซับซ้อนและมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นอกจากจะมีผลกระทบต่อตัววัยรุ่นเองและมีผลต่อบุตรแล้วยังมีผลกระทบต่อด้านอื่น ๆ อีก เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการศึกษา ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งจากรายงานอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี พ.ศ. 2562 จังหวัดมหาสารคามมีจำนวนหญิงคลอดบุตรอายุ 15-19 ปีจำนวน 650 คนจากประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี จำนวน 30,866 คน คิดเป็น 21.1 ต่อ 1,000 คนซึ่งนับเป็นอัตราที่เกินมาตรฐานขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดไว้ที่ (Bureau of Reproductive Health, Department of Health, 2019) โดยเหตุปัจจัยที่อาจเป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น มีอยู่มากมายหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความยากจนที่อาจทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ วิธีการคุมกำเนิดที่ถูกต้องรวมถึงการล่วงละเมิดทางเพศ และการข่มขืน ปัจจัยด้านค่านิยมทางเพศ รวมถึงอิทธิพลของกระแสชาติตะวันตก ที่ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม และสื่อสังคมในปัจจุบัน ที่ทำให้วัยรุ่นการตระหนักถึงผลกระทบที่จะตามมา เป็นต้น (Chatjongkon Tunlayanisaka, 2018) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์เป็นปัญหาที่จะต้องได้รับแก้ไข เพราะการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของแม่วัยรุ่น มีอัตราเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนต่อมารดาและทารกทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และหลังคลอดได้มากกว่าการตั้งครรภ์ในวัยผู้ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากการตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ขาดความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและเศรษฐกิจ มักปฏิเสธการตั้งครรภ์ ขาดการเตรียมตัวเพื่อการเลี้ยงดูทารกและสังคมไม่ยอมรับ (Ratchanee Laksitanon, 2020; WHO, 2019) จากสภาพข้อมูลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญประเด็นศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่น ที่อายุ 15-19 ปี ของโรงเรียนมัธยมและอาชีวศึกษา ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นและเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแนวทางในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นจังหวัดมหาสารคามในอนาคตต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ประชากร คือ วัยรุ่นอายุ 15-19 ปี จำนวน 6,530 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดมหาสารคาม, 2560) ที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมและอาชีวศึกษา ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นอายุ 15-19 ปี จำนวน 425 คน คำนวณจากสูตรของ อรุณ จิรวัดน์กุล (ชีวสถิติสำหรับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 2547) การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) และได้สถานศึกษาจำนวน 3 แห่งจาก 7 แห่ง และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้เกณฑ์คัดเข้ากลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่น อายุ 15-19 ปี ที่ยินยอมเข้าร่วมวิจัย และเกณฑ์คัดออก คือ วัยรุ่นที่อายุต่ำกว่า 15 ปี และ อายุ มากกว่า 19 ปี และไม่ยินยอมเข้าร่วมวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2563 ผู้ตอบแบบสอบถามใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบแบบถูกผิด โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน โดยใช้เกณฑ์ของ bloom (1976)

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านเจตคติ จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 3 ระดับ กำหนดเกณฑ์โดยการจัดระดับช่วงคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านสื่อและสังคม จำนวน 15 ข้อ ซึ่งหลักเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 3 ระดับ กำหนดเกณฑ์โดยการจัดระดับช่วงคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ

ตอนที่ 5 ภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ จำนวน 10 ข้อหลักเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 3 ระดับ กำหนดเกณฑ์โดยการจัดระดับช่วงคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ

การทดสอบเครื่องมือ

ความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ประเมินผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านและนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย IOC ได้เท่ากับ 0.82 ค่าความเที่ยง (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มวัยรุ่น อายุ 15-19 ปี โรงเรียนแห่งหนึ่ง จำนวน 30 ชุดโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา จากสูตรของครอนบาค ด้านความรู้ (KR-20) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.83 ปัจจัยด้านเจตคติ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.78 ปัจจัยด้านสื่อและสังคม ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 ปัจจัยด้านภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.77

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวกับมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม พิจารณาเห็นชอบ เอกสารรับรองเลขที่ 1/2562 รับรองตั้งแต่วันที่ 6 มกราคม 2563 ถึงวันที่ 6 มกราคม 2564 และผู้ศึกษาวิจัยพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษาเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนการเก็บข้อมูล และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงวัตถุประสงค์การทำวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบตามแบบสอบถาม โดยข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ ผู้วิจัยจะไม่นำเสนอผลการวิจัยเป็นรายบุคคลแต่จะสรุปเป็นภาพรวม และคำตอบของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่อผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยเอง จากนั้นให้ผู้ที่มีสมัครใจเข้าร่วมโครงการลงลายมือชื่อในยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับกลุ่มตัวอย่างอายุน้อยกว่า 18 ปี ให้ผู้ปกครองลงลายมือชื่ออนุญาตให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการวิจัย

การดำเนินการศึกษา

ดำเนินการศึกษา ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 ถึง เดือนเมษายน 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลโดย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดและสถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 324 คน ร้อยละ 76.20 มีอายุเฉลี่ย 17.39 (S.D.=1.13) อายุสูงสุด 19 ปี อายุต่ำสุด 15 ปี ระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่อยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 160 คน ร้อยละ 37.60 พักอยู่กับบิดาและมารดา จำนวน 335 คน ร้อยละ 78.80 โดยส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน จำนวน 309 คน ร้อยละ 72.70 อาชีพบิดามารดา พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 246 คน ร้อยละ 57.90

1. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.90 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.59 (S.D.=1.29) ปัจจัยด้านเจตคติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 80.70 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 (S.D.=0.39) ปัจจัยด้านสื่อและสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัจจัยด้านสื่อและสังคม อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 83.30 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.19 (S.D.= 0.46) และปัจจัยภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 55.3 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 (S.D.=0.54) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ด้านเจตคติ ด้านสื่อและสังคม และภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

	ระดับ (n=425)			□	S.D.	แปลผล
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)			
ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	194 (45.60)	225 (53.00)	6 (1.40)	7.59	1.29	ปานกลาง
ด้านเจตคติ	343 (80.70)	77 (18.10)	5 (1.20)	2.82	0.39	มาก
ด้านสื่อและสังคม	12 (2.80)	59 (13.90)	354 (83.30)	1.19	0.46	น้อย
ภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	235 (55.30)	179 (42.10)	11 (2.60)	2.40	0.54	มาก

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์กับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.02 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) เท่ากับ 0.11 ดังตาราง 2

เจตคติ จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) เท่ากับ 0.18 ดังตาราง 2

สื่อและสังคม จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อและสังคมกับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พบว่า สื่อและสังคมมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) เท่ากับ 0.31 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ เจตคติ สื่อและสังคม และภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น

ตัวแปร	r	p-value
ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์กับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	0.11	0.02
เจตคติกับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	0.18	0.01
สื่อและสังคมกับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	0.31	0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

แม้สถานการณ์ในด้านจำนวนของอัตราการคลอดในหญิงวัยรุ่นของไทยโดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 15-19 ปี จะเริ่มมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ ปีพ.ศ 2555 แต่ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและการเป็นแม่วัยใฝ่ยังเป็นความท้าทายที่สำคัญ การศึกษาภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น ของจังหวัดมหาสารคาม จึงนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหา โดยอภิปรายผล ดังนี้

ปัจจัยด้านความรู้กับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ โดยความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (Chompunuch Dokkhamtai, 2012). และพบว่า ความรู้ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลบ้านแปรง อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร (Nantiva Sigthong et al, 2015) อีกทั้งมีผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ควรคำนึงถึงความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และ การคุมกำเนิดที่ถูกรววิ (Thitiporn Ingkathawornwong, et al, 2007; Kusuma Mesil, 2012) ความรู้เรื่องการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ของนักศึกษา อธิบายผลได้ว่า การที่นักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในเรื่อง สาเหตุการตั้งครรภ์ การวินิจฉัยการตั้งครรภ์ การยุติการตั้งครรภ์ การเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ การคุมกำเนิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการทราบแหล่งช่วยเหลือเมื่อตั้งครรภ์ไม่พร้อม จะมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์เป็นไปในทางที่ดี ดังนั้นการมีความรู้ที่ถูกต้อง จึงเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ สถาบันการศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมการให้ความรู้ทางเพศที่ถูกต้องแก่วัยรุ่น เพื่อที่จะช่วยป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

ปัจจัยด้านเจตคติกับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ โดยพบว่า เจตคติหรือทัศนคติของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลบ้านแปรง อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร (Nantiva Sigthong et al, 2015) และพบผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น (Thitiporn Ingkathawornwong, et al, 2007). และผลการศึกษา พบว่า ทัศนคติหรือเจตคติต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก (Nithipong Sribenchamas, 2016) อธิบายได้ว่า การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ทำให้วัยรุ่นเกิดความคิดความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ดังนั้นถ้าวัยรุ่นได้รับการปลูกฝังเจตคติที่เหมาะสม รวมทั้งการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเชื่อที่ถูกต้อง จะทำให้มีทักษะการป้องกันการ

ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น จังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดที่มีจำนวนวัยรุ่นค่อนข้างมากเพราะมีแหล่งสถานศึกษาที่หลากหลาย การป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ จึงต้องมีการสร้างเจตคติที่ดีที่ถูกต้องเกี่ยวกับค่านิยมทางเพศเป็นสิ่งสำคัญจึงจะสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้

ปัจจัยด้านสื่อและสังคม จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อและสังคมกับภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พบว่าสื่อและสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ สังคมแวดล้อมต่อพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (Nithipong Sribenchamas, 2016) และ พบว่า สื่อ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ค่านิยม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่น (Maleewan Lertsakornsiri ,2014) ซึ่งปัจจัยด้านสื่อและสังคมเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทำให้วัยรุ่นสามารถเข้าถึงสื่อได้อย่างง่ายดาย และรวดเร็ว โอกาสเสี่ยงของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ จึงเกิดได้ง่ายจากสื่อต่างๆที่ซุกจุกวัยรุ่น นอกจากนั้นสังคมนอบด้านโดยเฉพาะสังคมเพื่อนนับเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าวัยรุ่นอยู่ในสังคมที่ดีจะส่งผลให้มีการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้ ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรใส่ใจ สอดส่องดูแลบุตรในช่วงวัยรุ่นอย่างใกล้ชิดต่อไป

การนำผลวิจัยไปใช้

ข้อมูลด้านปัจจัยต่างๆ ทั้งด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านสื่อและสังคม เป็นข้อมูลนำเข้าที่สำคัญในการวางแผนการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น โดยสถาบันการศึกษาควรพัฒนาระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตที่มีคุณภาพและมีระบบการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมบทบาทครอบครัวและชุมชนในการสร้างสัมพันธ์ภาพและสื่อสารด้านสุขภาวะทางเพศของวัยรุ่นเพื่อจะได้ป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในเขตชุมชนชนบท เพื่อเป็นการเปรียบเทียบว่าในชุมชนชนบท และในเมืองมีภาวะการป้องกันการตั้งครรภ์แตกต่างกันหรือไม่
2. ควรศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และศึกษารูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

References

- Kusuma Mesil. (2012) Factors Affecting Adverse Pregnancy Prevention Behavior of Female High School Students in Mueang District, Phitsanulok Province. *Khangphaenfphet Rajabhat University Conference 2012*, 3(2), 260-272.
- Chompunuch Dokkhamtai. (2012). *A Study of Adverse Pregnancy Experience in Adolescents, Mai Ya Sub-District, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province*. (Master's Thesis). Phayao: University of Phayao
- Chatjongkon Tunlayanisaka, Jirachaya Jeawkok, and Wichuna Sattayaraksa (2018). Factors Affecting of the Adolescent Pregnancy in Phatthalung Province. *International and National Conference Hat yai University, the 8rd time* (p.740-754). Hatyai University: Thai. Retrieved from <http://www.hu.ac.th/conference/conference2017/proceedings/data/>
- Nithipong Sribenchamas, Kingkaew Samruayruen, Anongnart Kongpracha, and Orasa Poocharoen (2016). Factors affecting to behaviors preventing unwanted pregnancy of female senior high school student, Muang district, Phitsanulok province. *National Conference Kamphaeng Phet Rajabhat University, the 3rd time (volume 2)* (p.260-271). Kamphaeng Phet: Kamphaeng Phet Rajabhat University. Retrieved from <https://research.kpru.ac.th/sac/fileconference/1922018-04-30.pdf>
- Nantiva Sigthong et al (2015).Risk Behavior In Premature Pregnancy. Secondary School Tumbon Banprang Amphoe Dan khun Thot Nakhon Ratchasima Province. *National Conference Nakhon Ratchasima college, the 7rd time* (p. 80-84). Nakhon Ratchasima: Nakhon Ratchasima college. Retrieved from http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2558Vol3No1_57.pdf
- Thitiporn Ingkathawornwong, et al (2007). Risk behaviour from sexual activity in female adolescents at vocational school *Songkla Med J. 25(6)*, 511-520.
- Ratchanee Laksitanon and Jarunee Jaturapornpuoem (2020). Factors Related to Repeat pregnancy among adolescents in Public Health Region 5. The 5th Regional Health Promotion Center. Retrieved from:<https://hpc.go.th/rcenter/index.php?mode=categorylist#maincateid8>
- Maleewan Lertsakornsiri (2014). Factors Associated with Unwanted Adolescent Women Pregnancy in the Perceived of The First Year Students at Saint Louis College. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 15(1), 90-98.
- Bureau of Reproductive Health, Department of Health. (2019). Reproductive health situation in adolescents and youth. Bangkok: Office Reproductive Health Department of Health, Ministry of Public Health.
- World Health Organization. (2017). Adolescent development. Retrieved from http://www.who.int/maternal_child_adolescent/topics/adolescence/development/en/